

ЄВРОАТЛАНТИЧНЕ МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ

Напередодні 10-ї річниці підписання Хартії про особливе партнерство між Україною та НАТО у Києві відбувся Міжнародний Форум „Євроатлантичне майбутнє України”. Господарі Форуму разом зі своїми колегами зі США, з Росії, Франції, Великобританії, країн Балтики, Вишеградської групи, держав Чорноморського регіону впродовж трьох днів обмінювалися думками щодо євроатлантичних перспектив України. Українська діаспора з 2000 року заклала традиції проведення таких щорічних зібрань у США. Нинішнього року ідею проведення форуму у Києві запропонувала українська сторона. Організатори сподіваються, що відтепер він отримає традиційну київську прописку. В будь-якому разі це було б логічним. Крім того, планується проводити такі заходи в різних європейських столицях, щоб світ довідався про євроатлантичне майбутнє України. Адже, як наголосив директор Представництва в Україні Фонду Конрада Аденауера Ніко ЛАНГЕ, сьогодні більшість європейських держав вже розглядає Україну як країну з чіткою європейською перспективою.

Європа, – вважає директор Інституту філософії НАН України Мирослав Попович, – тримається на трьох китах: політичній демократії, вільному ринку та вільних державах. Україна все це має. Тому у неї немає альтернативи. Майбутнє України – в НАТО.

Розширюючись на Схід, НАТО має забезпечити країнам-членам

стабільні й безпечні кордони. Ставши членом альянсу, на переконання директора Інституту зовнішньої політики Дипломатичної академії при МЗС України Григорія ПЕРЕПЕЛИЦІ, Україна спроможна зробити серйозний внесок у забезпечення безпеки в Європі шляхом поліпшення відносин НАТО і Російської Федерації.

Прогнозовано категоричного опонента прибічники просування України до євроатлантичної спільноти знайшли в особі директора Інституту політичних досліджень, Сергія МАРКОВА (Москва). НАТО, за його різкою оцінкою, це – американський воєнний СНД, який так і не зміг трансформуватися в сучасних умовах, хоча й мав це зробити. Членство ж України в НАТО кваліфікується відомим політологом як продовження логіки „холодної війни” та закріплення антиросійської позиції. Вступ України до НАТО – як антидемократична дія. За наведеними даними соціологічного опитування, лобіювання членства України в НАТО відбувається проти волі більшості громадян, які не хочуть бути ворогами Росії.

Неготовність українського суспільства бачити свою країну в євроатлантичній спільноті, підтвердив і український політолог, провідний науковий співробітник Інституту політичних та етнонаціональних досліджень НАНУ Олександр ДЕРГАЧОВ. Однак із поправкою: картина залежить від політичної волі влади. Громадяни мають право на достовірну й повну інформацію про Північноатлантичний

Альянс, а не тільки на передвибірні заклики й політичні агітки. Саме існування дискусії навколо НАТО та перспективи вступу до Альянсу відіграють позитивну роль у розвитку самооцінки суспільства. Саме тут проявляється сприйняття власної державності. В Україні, за висновком політолога, вкрай низький рівень патріотизму. Спадок минулого заважає багатьом усвідомити реальність незалежності України. Тому, резюмує Олександр Дергачов, – вступ України до НАТО – це пролонгація ідеї нашої державності, незалежності зовнішньої політики, геополітичної свободи України.

Продовжуючи вільний обмін думками, експерт Центру досліджень конфліктів при Оборонній академії Великобританії Джеймс ШЕРР заявив, що Росія не поважатиме пронатовський вибір України, доки Україна цей вибір не зробить. Якщо Україна стане членом Альянсу, вона зможе розраховувати на допомогу 26 союзників. У цьому є й інша перевага: вільний доступ до ресурсів. Навіть дуже сильні члени НАТО знають, що їхній оборонний бюджет зростає до величезної цифри, якщо вони змушені будуть захищати себе самостійно, – констатував Джеймс Шерр.

Якщо Україна вирішить завдання євроатлантичної інтеграції, – висловив думку директор Інституту євроатлантичного співробітництва Олександр СУШКО, – вона влорається з пострадянським минулим. Адже саме євроатлантична інтеграція сьогодні є інтегральною частиною всієї політики України. Питання

співпраці з НАТО не розглядаються лише як безпекові. В центрі уваги у цьому контексті – загальнополітичні складові, такі, як енергетика, економіка, захист прав людини, свобода слова. В Україні є ціла низка законів і постанов про співробітництво України і НАТО. Залишається лише зробити принциповий крок – стати повноправним членом цієї організації. Однак зробити цей крок можна лише свідомо.

Екс-прем'єр-міністр України Юрій ЄХАНУРОВ наголосив, що сьогодні питання про вступ до НАТО стоїть насамперед в політичній площині. Тоді як надзвичайно важливо зробити акцент на економічній складовій. Тому на часі серйозна інформаційна кампанія про економічні вигоди для України від безпе-

тики ЄС в енергозабезпеченні ми мимоволі опиняємося в так званій „зоні зламу”. Жодна держава не здатна проводити незалежну та ефективну енергетичну політику самотужки. Нам потрібна єдина енергетична політика всіх європейських держав. Тому НАТО у даній ситуації має виступати системою захисту. Хоча, як свідчать деякі останні події на світовому енергоринку, це не означає стовідсоткової гарантії захисту від енергетичних ризиків.

Тож, Україні сьогодні вкрай необхідно визначитися для себе: де ми краще гарантуємо собі зовнішню безпеку, а не розтягувати цей процес до нескінченності, висловив спільну думку багатьох учасників Форуму завідувач відділу трансатлантичних досліджень Інституту

не слід покійно піддаватися впливам громадськості, які формуються під натиском різних політичних сил. Треба виходити на рівень загальнонаціональних інтересів і з цих позицій розглядати наші взаємовідносини з НАТО, Росією, усім світовим співтовариством.

Стояти осторонь інтеграційних процесів, які сьогодні охоплюють всю планету, ще не вдалося жодній країні. Хочемо ми цього чи ні, але крім внутрішньополітичних ритмів, наше життя дедалі більше підпорядковується глобалізованим ритмам, хвилям інтернаціоналізації та інтеграції.

Попри всю відірваність значної частини української економіки від глобальних ринків та автаркічність економічної поведінки уряду та національного капіталу, Україна

Міжнародний конкурс карикатури у Полтаві “Карлюка”

Олег Смаль, Україна

редньої участі в євроатлантичному співтоваристві. Саме економічне співробітництво з НАТО, – підкреслив доповідач, – стане дійовим фактором продуктивної реорганізації економічної галузі України. Це, зокрема, передбачає вступ України до СОТ, а наступний крок – утворення зони вільної торгівлі з ЄС.

Продовжуючи цю думку, екс-голова „Укртрансгазу” Олександр ТОДІЙЧУК зазначив, що за умов енергетичної стратегії Росії щодо України та впровадження нової полі-

світової економіки НАНУ Євген КАМІНСЬКИЙ. Бути членом НАТО – отже, мати абсолютно гарантовану безпеку в усіх сферах життєдіяльності країни – від захисту прав і свобод людини, забезпечення свободи слова, розвитку національного інформаційного простору України, вирішення питання державного устрою, проблем екології, протидії торгівлі людьми, незаконній міграції тощо. Тому, маючи на увазі первинність національних, державних і суспільних інтересів, правлячій еліті

змушена більш активно шукати відповіді на виклики глобалізації (вступ до СОТ, доступ до міжнародних ринків капіталів), вирішувати дилему про те, кому врешті-решт „делегувати” частину економічного суверенітету – Росії з її проектом ЄЕП чи об’єднаній Європі, що розширюється, напрацьовувати національну модель співпраці та взаємодії з транснаціональним капіталом.

І уряд, і корпоративний сектор в Україні лише починають розуміти, що здатність синхронізувати себе з

процесами, які пов'язані з глобальними та регіональними вимірами, вміння „вбудувати” свої внутрішньополітичні плани та проекти в глобальні геостратегічні контексти визначає не лише конкурентоспроможність економіки країни, а й створює умови для підтримання внутрішньополітичного консенсусу та збереження власної національної ідентичності.

Зазначені питання є актуальними сьогодні для України як ніколи. Адже ні держава, ні бізнес, ні українське суспільство ще не готові до того, щоб продемонструвати сеанс „одночасної гри” на майданчиках, на яких діють принципово різні правила: на традиційних театрах геополітичної гри, у багатовимірному просторі геоekonomіки, у світі геокультури. Врешті, застарілі уявлення про національно-державну іділію в умовах кризи „міжнародного порядку” стають просто небезпечними, оскільки можуть призвести Україну до „шоку глобалізації”.

Найскладніше питання з усіх, але водночас найпростіше! Це просто, тому що Росія не хоче [бачити] Україну в НАТО, і поки питання залишається відкритим, вони робитимуть все в межах безпечного, щоб цьому запобігти. Та щойно Україна закріпиться в Альянсі, Росія це прийме. Путін сам прийшов до влади, звинувачуючи Прусакова у спробах змінити те, що більше не може змінюватися. Поки в Росії житиме прагматичний підхід – і я сподіваюся, що так буде – росіяни постануть перед фактом і житимуть з ним. Це причина для мого захоплення ними.

Важко буде лише оцінити, що вони робитимуть. Та, я думаю, їхнє гавкання буде гіршим ніж їхнє кусання. І чим сильнішою та спокійнішою є Україна (та решта нас) тим менша спокуса укусяти. Вони нападають лише на слабких і ніколи на сильних. Це ще одна причина мого захоплення ними.

До речі, українці мають знати, що коли Путін дивиться на нас, він каже, що чудово знає, що позиція НАТО не загрожує Росії. Та коли він дивиться на Ющенка чи Саакашвілі, він каже протилежне. Таким чином він використовує тему НАТО не для зменшення загроз для Росії, а для применшення свободи в інших країнах.

Я вважаю, нам слід підійти до цього виклику з оптимізмом. Росія не монолітна. І подолати фобії щодо НАТО та перестороги щодо України можливо. Країна скоро буде завантажена передвиборним процесом. Уже колишній прем'єр-міністр Росії Михайло Касьянов та його прибічники вказують на помилки та небезпеку політики Путіна щодо демократії, енергетики та сусідів Росії. Нам слід поводитися таким чином, щоб посилити наші аргументи, навіть якщо вони програють вибори (що можливо), тому що обраному Путіним наступнику потрібно ввійти в посаду так, як це зробив Путін – під тиском, щоб виправити невдачі.

Якщо ми – члени Альянсу – серйозно ставитимемося до наших критеріїв, я сподіваюся, ви помітите справжню різницю, тому що Україні потрібно перебудувати поліцію від спільників організованої злочинності до інструменту з боротьби з нею.

Я сподіваюся, що також з'явиться тенденція до більшої прозорості в прийнятті рішень у країні, з огляду на те, які рішення приймаються, ким вони приймаються і чому (наприклад, більше ніяких "РосУкр-Енерго"). Також, і навіть передовсім, має бути більше громадського розуміння, що таке НАТО. І хоч чим воно було б, це означає відкритий інформаційний простір, який все ще сильно піддається антинатовським та антизахідним інтересам. На мій погляд, спроможність НАТО допомогти українським реформам значно зросте, щойно Україна отримає План дій щодо членства. І саме тому я вітаю приєднання України до Плану дій щодо членства за найближчої нагоди.

Віктор Богданов, Україна